

zoper ogenj v srebru prejela 4,605.530 gold., a škode je bilo povrniti 2,921.250 gold., kar znaša do 63 od sto. Povrnila se je vsa škoda in poplačali se vsi drugi stroški, in zavarovalnici zoper ogenj je ostalo 563.730 gold. a. vr. čistega dobička. Pri zavarovalnici za življenje pak je pričakovati mnogo ugodnejši uspeh, ker je voditeljstvo vnovič sklenilo, zavarovancem povikšati delež na dobičku, kar je že zdaj vidoma koristilo društvu, ki je bilo tudi poprej zelo razširjeno. Pokazalo se je, da je zadnja tri leta novo zavarovalno društvo za življenje, po vprek že zdaj po 801.000 ft. strl. na leto pretikalo, a poprejšnjih pet let po vprek samo po 688.000 ft. strl., in še je opomniti, da voditeljstvo do 213.000 ft. strl. zavarovalne istine na leto ni hotelo prevzeti, ker se je zdelo nevarno.

Občni zbor je za posebno izvrstno delovanje izrekel zahvalo voditeljstvu in nižjim uradnikom, a zlasti zaslužnemu aktuarju in društvenemu voditelju, gosp. Percy M. Dove, in potem je sklenil, poleg vsega tega sijajnega vspeha samo navadno dividendo, t. j. po 7 sp. na vsako akcijo razdeliti, in z obilnim ostankom dobička pomnožiti založno istino, katera je bila že poprej velika.

Žalibog, da je že 14 dni po občnem zboru društvo „Royal Insurance Company“ zadela bridka izguba s prezgodnjo smrtjo moža, v zavarovalstvu jako spoštovanega in mnogo zaslužnega. Ta mož je g. Percy M. Dove, kterege je osnovalni odbor bil poklical to napravo voditi, in kateri je 24 let svoje dolžnosti tako krepko in razumno izpolnjeval, da je društvo „Royal Insurance Company“ povzdignil med največja društva na svetu. Blagemu namenu in modrej skrbi tega moža se ima društvo „Royal Insurance Company“ zahvaliti, da ga je ta izguba zato manj bridko zadela, ker g. Percy M. Dove, za to napravo vedno vnet, še dokler je živel, pridružil si je bil izkušenega podvoditelja gosp. Johna H. Mc. Larena, kateri po dolgoletnih izkušnjah v zavarovalstvu in oprt na modre svete rajnega, bode društvo „Royal Insurance Company“ gotovo enako dostojno vodil in pospeševal.

To slavno razglašeno društvo, katero ima skoraj po vseh delih svetá dobre namestnike, sklenilo je na mojo prošnjo 1866. leta, tudi v Trstu postaviti svojega glavnega namestnika, kateri bi v avstrijskem cesarstvu in v laškem kraljestvu ustanovil krepko delo in namestoval društvo „Royal Insurance Company.“ V tem času je društvo do dobrega razvidelo, kakošno je v Avstriji zavarovalstvo, in občinstvo je v mnogih prilikah moglo spoznati, kako natančno, hitro in gotovo plačuje ta naprava. Zarad tega in tudi zato, ker se je ta naprava vedno bolj uljubila občinstvu, sklenilo je vodstvo društva „Royal Insurance Company“ pripraviti potrebna pisma za dovolitev po avstrijskej državi, in ta pisma je poslalo meni s privolitvijo, da v društvenem imenu storim vse, česar je v ta namen treba pri c. k. trgovskem ministerstvu. Počeščen s tem naročilom sem nemudoma prošnjo vložil c. kr. trgovskemu ministerstvu ter se v kratkem nadejem ugodnega odgovora, kar bode gotovo na korist vsega občinstva in države same, ako bode tukaj imela zakonite namestnike tako velika naprava s toliko imovino, posebno ker je podoba, da so pravila društva „Royal Insurance Company“ po polnem primeru novemu zavarovalnemu zakonu (postavi), kateri se napravlja ter utegne skoraj dobiti veljavo.

Menim, da sem s tem razjasnilom ustregel mnogovrstnim željam tistih, ki se želé zavarovati, ter se nadejem, da se utegne ljubezen in zaupanje do te naprave tem bolj oživiti, ker si je postavila za trden nálog, tudi našemu cesarstvu, kar je največ mogoče, nakloniti vse koristi, katere more ta važna zavarovalnica podajati.

Po naročilu glavnega namestnika, gospoda Giro-lama Basevija v Trstu

Inspektor za Kranjsko, Koroško, južno Štajarsko, Gorico, Gradiško, Istro in Hrvaško

Avgust Vrtnik.

Iz deželnih zborov.

O gruntne davku

v kranjskem deželnem zboru.

Ker so še le zdaj dotiskani stenografični zapisniki, nismo mogli pred začetni z natisom nekterih obravnav, kakor smo obljubili.

Začenjamo tedaj z odborovim sporočilom o gruntne davku, kteremu je poročevalec bil gosp. Svetec. Glasilo se je tako-le:

„Iz računskega sporočila deželnega odbora je razvidno, da sklep, ki ga je storil deželni zbor v seji od 28. decembra 1866. leta, kako naj bi se naši deželi preobloženje z gruntne davkom enakomerno zmanjšalo, ni imel zaželenega uspeha. Visoko c. k. finančno ministerstvo ni pritrdilo ne prošnji, da bi se gruntne davka ordinarij odmeril na podlagi od 12 odstotkov namesto 16 odstotkov katastralskega čistega prihodka, ne da bi se od zadnjega ordinarij odbilo 150.000 gld., in se to posamesnim davka plačnikom odpisalo v primeri, kakor je kranjska dežela proti drugim preobložena.

Visoko ministerstvo se opira zastran prvega na ta razlog, da Njih Veličanstvo, ko je izdalo sklep od 31. decembra 1864. l., ni imelo namena odpustiti davek po nekem stanovitem percentu; a zastran drugega, da bi 150.000 gold. odbiti bilo bi preveč, a razun tega, da bi nove precenitve treba bilo, ako bi se hotelo izvedeti, koliko je vsak posamesni plačnik v primeri preobložen. Ali ravno te ogniti se, bil je namen, ki ga je imel sklep deželnega zbora. Visoko ministerstvo tedaj izrekuje, da ne more odstopiti od svojega dozdanjega ravnanja, kterege se je držalo pri izvrševanju Najvišega sklepa od 31. decembra 1864. leta, in to tem menj, ker se je kataster že pregledovati začel za uravnavo gruntne davka.

Odbor je sicer prepričan, da način, kakor se je do zdaj izvrševal Najviši sklep od 31. decembra 1864. leta, ni pravi; da razlogi, ki so bili izrečeni zastran tega v sejah deželnega zbora od 1. februarja in 28. decembra 1866. leta, so skozi in skozi resnični in neovrženi, in da bi se tudi proti razlogom, iz kterih ministerstvo sklepu deželnega zbora ni hotelo pritrditi, marsikaj dalo ugovarjati; vendar meni, da zdaj, ko se je pregled katastra že djansko pričel, in ko ministersko predlogo zastran uravnave gruntne davka, ki precej v ti sesiji državnega zbora pride v pretres, že imamo v rokah, prejšnjega sklepa ne kaže ponavljati, ker pač ni nobene upanja, da bi ministerstvo prošnjo, ktero je že dvakrat odbilo, v sedanjih okoliščinah uslišati hotelo.

Deželi kranjski ostaja tedaj le ena pridobitev, to je velikodušni sklep Njih Veličanstva od 31. decembra 1864. leta. Te pridobitve se moramo trdno držati, ter neprenehoma prositi in zahtevati, da se do brota, ki je po tem Najvišjem sklepu došla deželi, v svojem celem obsegu, brez krajšanja in trganja uresniči.

Ali, žalibog! mi smo morali še v vsaki sesiji tožbo slišati, da c. kr. organi naše dežele ne ravnaajo po blagodušnem namenu Njih Veličanstva; da omenjenega Najvišega sklepa ne spolnujejo. Tudi odbor ne more drugače, ko ponavljati to tožbo, in spet konstatirati, da se niti 1866., niti 1867. leta ni po Najvišem sklepu ravnalo.

Znano je, da je Njih Veličanstvo s tem sklepom privolilo, da se smejo v krajih, z gruntnim davkom preobloženih, dolžni davki celoma ali deloma ne le posamesnim gruntnim posestnikom, ampak tudi celim občinam in okrajem odpisati.

Znano je tudi, da je visoko c. kr. finančno ministerstvo, kakor priča dopis c. k. deželnega predsedstva od 24. julija 1866. leta, št. 2004, izreklo, da je preobloženje stanovitni (stabilni) moment, ter da se ima znesek, za kterega je kak posestnik preobložen, že v začetku leta izločiti, in konec leta vsikakor, brez obzira na druge okoliščine, za odpis nasvetovati.

Znano je naposled, da se je za 1865. leto za odpis nasvetovalo zavolj preobloženja in slabe letine 111.319 gold. 20 $\frac{1}{2}$ kr., in samo zavolj preobloženja 3397 gold. 8 $\frac{1}{2}$ kr., in da je ministerstvo po tem nasvetu odpis tudi privolilo.

Vendar je podoba, da se že za 1866. leto ni več oziralo na preobloženje, ampak samo na slabo letino, in kar se je za to leto za odpis nasvetovalo in privolilo, bilo je 126.124 gold. 20 kr. zavolj slabe letine, in 687 gold. 19 kr. zato, ker se ni moglo iztirjati.

Za lansko leto pa, kakor je slišati iz čisto zanesljivih ust, finančna direkcija ljubljanska ni hotela čisto nič za odpis nasvetovati, zato, ker je bila po njeni misli lansko leto dobra letina, in še le potem, ko so c. kr. okrajni predstojniki od več strani priganjali in pritiskali, se je zvidelo c. kr. finančni direkciji vprašati visokega c. kr. finančnega ministerstva, ali bi nasvetovala kaj za odpis ali ne. Še le, ko je od ministerstva prišla zapoved, je izdala c. kr. finančna direkcija ukaze do c. k. okrajnih gospodk in c. k. davkarij, da naj se skažejo zaostanki od 1867. leta in napravijo izkazi, ki jih je potreba, da se dotični nasveti storé. Tako se še le zdaj, konec 1868. leta, priprave delajo, kaj naj bi se za 1867. leto odpisalo.

Iz tega je pa očitno, da se c. k. finančna direkcija ljubljanska ne ozira več na tiste, ki so preobloženi, ampak samo še na slabe letine, in da tako v nemar pušča: a) Najviši sklep od 31. decembra 1864. leta, kateri jasno ukazuje, da naj se odpisuje tistim, ki so preobloženi; b) ukazu visokega c. kr. finančnega ministerstva, naznanjenemu po c. kr. predsedstvu 24. julija 1866. leta, št. 2004, ki izrekuje preobloženje za stabilni moment, ter veleva, da se ima znesek, za kterega je kdo preobložen, že precej v začetku leta od predpisane davka izločiti, in konec leta vsikakor za odpis nasvetovati.

Ako je tedaj jasno in dokazano, in tudi od ministerstva pripoznano, da je Kranjsko z gruntnim davkom preobloženo; ako je c. k. finančna direkcija ljubljanska že sama za 1865. leto precejšnje zneske zavolj preobloženja za odpis nasvetovala in je bil odpis tudi privoljen, potlej se pač po vsi pravici praša: zakaj in po kateri pravici c. kr. finančna direkcija prezira okoliščino (moment) preobloženja; zakaj ni dala izločiti tistih zneskov od preobloženja, ki so po izkazih od 1865. leta že znani, in zakaj teh zneskov za 1866. in 1867. leto ni za odpis svetovala. To je sicer znano, da gospod finančne direkcije voditelj noče pripoznati, da bi bila naša dežela z gruntnim davkom preobložena, in da je po brošurah in časnikih skušal nasprotno dokazati; al prašanje je, ima-li on pravico, svojo voljo postavljati na mesto Najvišega sklepa in jasnega ministerskega ukaza, in ubozemu ljudstvu kratiti, kar mu je Njih Veličanstva milost velikodušno podelila? Pa tudi nektore c. k. okrajne gospodke niso storile svoje dolžnosti. Tako se za 1866. leto kočevskemu in ribniškemu okraju ni čisto nič, in ložkemu samo 104 gold. 74 kr. odpisalo, čeravno je sploh znano, da spadajo ti okraji med naj-

siromašneje. Radoliškemu okraju se je za 1866. leto samo 243 gold., in kranjskogorskemu samo 24 gold. 56 kr. odpisalo, čeravno je tudi znano, da so bili ljudje teh krajev zadnja leta v taki stiski, da so domovino zapuščali in se v Ameriko selili.

Tako ne sme dalje biti. Dobrota, po Njih Veličanstvu deželi podeljena, ne sme zavisna biti od dobre volje posamesnih uradnikov, ampak naj pride popolnoma in enakomerno v del vsem, katerim je po Najvišem sklepu namenjena.

Za trdno se je nadjati, da bode c. k. deželne vlade predsedstvo, pod katero so zdaj tako finančne, kakor politiške oblasti naše dežele postavljene, ostro na to gledalo, da se Najviša volja in dotični ministerski ukazi na tanko dopolnijo.

Odbor tedaj svetuje: Slavni deželni zbor naj sklene: Slavno c. kr. deželne vlade predsedstvo se prosi, naj blagovoli skrbeti, da bodo tako c. kr. finančna direkcija, kakor c. kr. politiške okrajne gospodke Najviši sklep od 31. decembra 1864. leta in visokega c. kr. finančnega ministerstva ukaz, naznanjeni po c. kr. deželne vlade predsedstvu od 24. julija 1866. l., št. 2004, na tanko in po vseh okrajih enako spolnovali, ter nasvete, koliko in komu se ima kaj odpisati, konec vsacega leta in to pred ko mogoče, predlagali. —

Po živahni razpravi, v kateri je cesarski namestnik zagovarjal finančne gospodke, da so storile svojo dolžnost popolnoma, dr. Toman in Svetec pa sta dokazovala, da ne, je bil sprejet v sporočilu nasvetovani predlog.

Národne stvari.

Gré li svoboda nad narodnost?

Govor v čitalnici Mariborski dne 8. listopada.

Nekdanja gêsla bila so jedrni izreki resnice in pravice; dendenešnji čas pa tudi rad med svet pošilja slepivne izreke, ki so resnici in pravici celó nasproti.

Tako so si izmislili naši nasprotniki, kakor je obče znano, geslo: „Svoboda gré nad narodnost“, to je, svoboda naj nadvladuje narodnost, in narodnost naj bode gospej svobodi pokorna, molčeča služabnica, sužnica. „Svoboda gré nad narodnost“ — tako kričijo nemški kolovodje po velikih mestih, in med nami njihovi posnemalci, 5% prebivalcev po mesticah, trgih in vaséh. S tem, mislijo, da so Slovane, posebno pa nas Slovence in slovenske težnije v sramoto posadili, češ, da mi ne maramo za svobodo, da se prespenjamo le po narodnosti in da o tem svobodnih prizadetij ne podpiramo, marveč svobodnim prizadetjem in svobodi poprek, kakor pravijo, še celó nasproti delamo! Zato nas imenujejo s polnimi ustmi „mračnjake“, „nazadnjake“, ki svobode ne umemo niti je želimo. Prav sužne stvari smo, po nagledu nasprotnikov naših; „ker svobode ne ljubimo, je ne zaslužimo“, in takih kvant govorijo in pišejo o nas še več.

Ne dvomim, gospôda! da vsak izobražen in misleč Slovenec krivost navedenega gêsla: „svoboda gré nad narodnost“, sprevidi in obsodi, in posledice tega gesla z zasluženim zaničevanjem podbija.

A vendar se mi vredno zdi, temu gêslu do jedra pogledati, sofistično šemo mu sleči in proti posledicam tega gesla v imenu zdrave pameti, v imenu svobode, v imenu omike nasprotovati, in če bote, gospôda slavna, z mojim razvijanjem zadovoljni, nasprotujte tudi Vi v svojih vsakdanjih društvih in govorih in spisih, nasprotujte nasproti našim nemškutarjem, nasproti njihovim kolovodjem, nasproti tako imenovanim